

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

II. De ijs, à quibus Rescripta concedentur & Impetrantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

cessoris sui clerico literas ad Ordinarium vel certum executores concedere solet, quarum in initium est, *Rationi congruis vel Convenit honestati, ut ea, qua de Romani Pontificis gratia &c. processerunt, cit. Azor §. alia.*

ARTICULUS II.

De iis, à quibus Rescripta conceduntur & impetrantur.

SUMMARIUM.

14. Rescripta à Principe supremo,
15. Super re quacunque concedi,
16. Et impetrari possunt à quovis, non prohibito.
17. Prohibentur servus, falsus procurator, Hæreticus,
18. Et excommunicatus.
19. Hic tamen ea variis casibus à Papa,
20. Et regulariter ab Episcopo,
21. Vel Principe seculari validè impetrat.
22. Pro alia Gratia, sine ullo:
23. Justitia Rescripta, cum mandato speciali impetrantur.
24. Non sufficit ratihabitio:
25. Nisi pro persona conjuncta,
26. Et aliquando à procuratore generali impetrentur.
27. Aut spectetur moderna Praxis.
28. Eadem impetrari possunt contra quemcunque.
29. Contra Cistercienses super decimis impetrata illorum,
30. Et aliquando privilegii mentionem exigunt.
31. Privilegio generali clausulà derogantur:
32. Nisi Jure corpore clausum,

33. *Vel cum clausula, specialem mentionem exigente,*
34. *Vel per modum contractus sit concessum.*

Rescripta hæc tenentur declarata à solo Principe supremo; ac proinde ex Secularibus ab Imperatore, Rege vel alia potestate, in temporalibus superiorem non recognoscente: ex Ecclesiasticis à summo Pontifice, eorumque Cancellariis conceduntur, *c. Ad hæc 10. &c.* Inferiorum autem concessiones in scripto factæ reſcriptis literæ Commissionis, Excommunicationis, Absolutionis &c. quàm Rescripta nuncupantur, ut notat, & ex *c. Olim 25. V. Absolutionis* desumit Vallens. *hic §. 1. n. 2.*

Impetrari autem possunt super re quacunque, corporali vel incorporali, tam spirituali aut huic annexa, quàm temporali merè que prophana: super qua litigari in judicio, quæ ex officio aut gratiâ vel ad instantiam concedi potest & solet, Hostiens. in *summa n. 8. & cit. Vallens. §. 4. n. 3.*

Eadem impetrari possunt à quocunque, sive actor sive reus sit, *c. Caterum 3. qui specialiter non prohibetur, Hostiens. l. cit. n. 3.* Jure autem prohibentur imprimis servus, *l. 1. c. de Precib. Imp. offer. nisi ex causis atrocissimis, l. cit. & l. Si dominus 2. ff. de his, qui sui vel alien. jur.* Deinde falsus aut revocatus procurator, *c. Ex parte 33. & demum Hæreticus, l. Nullus 2. c. de summa Trinit. & excommunicatus (excommunicatione majori, arg. c. Si quem 59. de Sent. Excom.) adeo, ut rescriptum ab ipso, super alio, quàm Excommunicationis vel appellationis articulo, impetratum, ex eoque institutus processus non subsistat, *c. Dilectus 26. & c. 1. in 6. ubi Francus n. 3. & 11. Barbosa n. 2.* Ratio est; quia Hæreticus &c.*

Et excommunicatus incapaces sunt beneficii Ecclesiastici, c. *Postulasti* 7. de *Cleric. Excom.* Et *Quicumque* 2. §. *Heretici de Heretic. in 6.* Et in iudicio agere non possunt, c. *Intelleximus* 7. de *Judic. Et Decernimus* 8. de *Sent. Excom. in 6.* ceteraque cum fidelibus communicatione sunt privati, c. *Nulli* 8. Et c. *Si quem cit. eadem Rubr.* præterquam in casibus Jure specialiter concessis: etiamsi hæresis aut excommunicatio occulta, & propterea non sit vitandus; quia Extravag. *Ad evitanda*, à Martino V. in Concilio Constantiensis edita, ipsis excommunicatis nullus favor est indultus, Sylvester V. *Rescriptum* q. 2. Suarez de *Censur. disp. 17. f. 1. n. 4.* & Laiman in c. 1. cit. n. 5.

Neque obstat; quòd, si excommunicatus per exceptionem adversarii, vel à iudice ex officio non repellatur, sententia & omnia acta sint valida, c. 1. §. *fin. de Except. in 6.* quia hoc verum tantum est casu, quò coram iudice Ordinario: non etiam, quò coram delegato vi rescripti agit; cum enim hoc ipso Jure nullum sit, jurisdictionem tribuere nequit delegato, cujus jurisdictio initium sumit à rescripto, Glossa in c. 1. cit. V. *Processus* & ibi Laiman n. 3. Casu tamen, quò vi rescripti, ab Heretico alicui excommunicato impetrati, delegatus communi errore populi, impetrantis inhabilitatem & rescripti vitium ignorantis, pro vero delegato Apostolico haberetur, ab eo acta & lata sententia, Jure jurisdictionis defectum propter utilitatem publicam supplente, valida forent, arg. l. *Barbarius* 3. ff. de *Offic. Præt.* Et §. *Veruntamen post can. Infamis* 3. q. 7. cit. Suarez f. 1. n. 4. & Laiman n. 5. in *fin.*

19. Excipiendi etiam sunt casus imprimis, quò impetrans excommunicationem primum incurrit post rescriptum

Justitiæ impetratum; tali enim casu processus ab eo coram iudice delegato institutus subsisteret, si per exceptionem aut ex officio non repelleretur, Glossa cit. Deinde, quò Papa excommunicationis conscius nihilominus rescriberet; cum sic rescribens, & regulariter quodcumque alicui ad actum, Jure solum humano prohibitum, scienter admittit, in Jure potius dispensare, arg. l. *Quidam* 57. ff. de *Re judic.* quàm ludere voluisse censetur, concedendò literas, quas sine dispensatione aut absolutione scit nihil profuturas, Panormit. in c. *Nonnulli* 28. n. 11. & Suarez de *Censur. disp. 4. f. 2. n. 34.* Quòd confirmatur ex praxi Curia Romanæ, Rescriptis fere omnibus absolutionem à Censuris, in ordine ad eorum effectum consequendum, præmittere solita, ut probè notant cit. Suarez *disp. 7. f. 8. n. 12.* & Laiman n. 4. Unde.

Dubium oritur de rescripto, quò 20. excommunicatus ab Episcopo vel à Principe seculari impetravit: in quo Episcopale validum: seculari autem irritum, censet Navarrus *Consil. 44. de Sent. Excom. n. 4.* Sed verisimilius pro valido utrumque habent cit. Suarez *disp. 17. f. 1. n. 3.* Laiman in c. 1. in 6. n. 4. Ratio de Episcopali est; quòd appellatione rescripti, absolute prolata, solum veniant responsa summi Principis, qualia non sunt Episcopi: qui fortassis etiam propterea in responsis suis scriptis absolutionem ad cautelam, ut in Papalibus solet, non præmittit. De Secularibus autem; quia, si hujusmodi rescriptum ab excommunicato impetratum non va- 21. leret, impetrans ad illius effectum consequendum habilis reddi non posset à Principe seculari, hoc ipso; quòd ab isto tolli non posset excommunicatio. De utroque demum; quòd præsentis Rubricæ subjunctis textibus, rescriptis solum

Apostolicis sive à Papa impetratis leges postas, ex fine & discursibus constet. Unde *c. 1. cit.* odiosa constitutio ad inferiorum aut secularium Principum rescripta non est extendenda, arg. *c. Odisia 15. de R. I. in 6.*

22. Porro Jure non prohibitus rescriptum, sive Gratia sive Justitia sit, consequi pro se indubitata potest: nisi ipse sit laicus, & rescriptum Beneficiale, *c. Ex literis 6. de Transact.* quia laicus beneficium Ecclesiastici non est capax, *c. In Ecclesia 2. de Institutionibus.*

An quis hujusmodi & alia Gratia rescripta impetrare pro aliis valide possit, dubium & controversia quaedam est; id enim, saltem de Gratia dispensationis, ad quam speciale mandatum exigit, negat Panormit. in *c. Immutuit 20. de Elect.* n. 10. permotus istius *c.* textu. Sed male; quia istud negatae dispensationis causa non fuit; quod petita fuerit absque mandato ejus, quocum erat dispensandum: sed, quod Capitulares illegitimum, omisa Postulatione, contra Jura eligere, & ita electi Confirmationem petere praesumpserint. Quare, eò non obstante, melius Suarez *Lib. 6. de LL. cap. 13. à n. 6.* & Laiman in *c. Nonnulli cit. §. Sunt & alii n. 5.* cum Felino in *c. cit. n. 45.* & Navarro *hic Consil. 2. §. 4.* docent, Dispensationis aut alterius Gratia rescriptum pro aliquo capace sine speciali jmo etiam generali mandato, valide impetrari, arg. *l. Universis 6. C. de Precib. Imp. off. cui legi*, id expresse permittenti, Jure Canonico quoad rescripta Gratia derogatum non est. Ratio est; quia ejusmodi Gratia à Papa etiam absenti & ignoranti concedi possunt motu proprio, *c. Accedens 14. de Praebend.* etsi huic ante acceptationem vel ratihabitionem jus in re non acquiratur, *c. Si tibi absenti 17. eadem Rubr. in 6.*

Cur id non possit, aliquo alio interveniente & pro altero petente?

Dubium secundò est de rescriptis Justitia. Non quidem, an ea quis licite impetret pro alio sine mandato istius speciali; hoc enim expresse vetatur §. *Sunt & alii cit. §. c. Ex parte 33. ibi, Si aliquis super aliqua questione de cetero sine speciali mandato domini literas Apostolicas impetrare praesumpserit, & literae non valeant, & ipse tanquam falsarius puniatur.* Sed, an ea irrita sint ipso Jure: quod cum Glossa in *c. cit. V. Speciali* aliqui negant propter verba, *non valeant*; quae, cum significationem futuri temporis habeant, indicant ad rescripti irritationem opus esse exceptione. Sed melius in §. *cit. cum Ant. de Butrio n. 18. Imola n. 4. Baldo n. 2.* & aliis affirmant Zöehus *ad hanc Rubr. n. 15.* & Pirrhing. *n. 12.* cum enim ex una, speciali mandato non instructus, ad hujusmodi rescriptum Papale pro alio impetrandum inhabilis sit: ex altera verò parte, inhabilitas personae faciat, ut actus sit nullus, propter defectum potentiae agendi, sine qua actus non subsistit: irritum erit rescriptum, quod pro alio sine mandato speciali est impetratum, ut cum Interpp. *cit.* docet Laiman in §. *cit. n. 3.* ubi hujusmodi rescriptum à principali, cujus nomine impetratum est, postea ratificari posse, negat: & locum esse ait Regulae *Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere*, quae est *29. ff. de R. I.* Neque obstat; quod fictione Juris ratihabitione retro trahatur, & mandato equiparetur, *Reg. 10. in 6.* quia hoc verum tantum est, quando actus non valet propter solum defectum consentus illius, cujus nomine est gestus, & in cuius favorem requiritur: sicut in pactis, contractibus, litis contestatione accidere solet, *c. Quoties 2. de Pactis §. 1. Licet 56. ff.*

§ 6. ff. de Judiciis : non etiam , quando persona intuitu alicujus boni publici incapax reddita est ad agendum : sicut mandato speciali non instructus , ad diminuendas lites aliæque incommoda publica cavenda , ad impetrandum Justitiæ rescriptum inhabilis redditus est , §. Nonnulli Sc. Ex parte cit. in quo proinde locum habet Reg. 29. cit. Panormit. in §. cit. n. 5. Bartol. in l. Licet cit. & Laiman in §. cit. n. 4.

25. Excipiendæ tamen hoc locò sunt imprimis personæ , sanguine aliæve necessitudine conjunctæ , ut sunt parentes , liberi , fratres , affines & aliæ , quæ erga eos , pro quibus agunt , bene affectæ judicis arbitriò videbuntur : quæ pro illis , sicut in judicio , dummodo de rato caveant , agere , l. Sed & ha 35. in fine ff. de Procurat. ita etiam rescripta impetrare sine mandato speciali possunt , §. Sc. Ex parte cit. Panormit. in §. cit. n. 2. & Laiman n. 5.

26. Excipiendus deinde etiam est procurator generalis : qui in causis , speciale mandatum non exigentibus , sicut agere , c. Generali §. pr. de Procurat. in 6. sic etiam Justitiæ sive ad lites rescripta impetrare , non quidem domini , sed proprio sive procuratorio nomine à Papa potest , hoc ipso ; quòd coram eo , tanquam Ordinario omnium Christi Fidelium , ab eòve delegato causam prosequi possit , c. Sc. fin. de Foro compet. Panormit. in §. cit. n. 3. & Felinus ibid n. 11.

27. Dixi etiam , de jure communi , quia , spectatâ praxi & Stylo Curia Romanæ , rescripta ad lites , etiam pro extraneis sine speciali mandato impetrata valere , & exceptionem defectûs mandati non admitti , testes sunt Navarrus hac Rubr. Consil. 4. n. 9. Tholosan. in §. cit. n. 7. & Gonzalez ibid n. 6. quod præcipuè locum habet , quando ejusmo-

di rescripta clausulam *Ex certa scientia* insertam habent , pertradita à Felino in c. Cum inter §. de Except. n. 7. 28.

Impetrari rescripta possunt contra quemcunque , tam laicum quam clericum , etiam excommunicatû ; ne ex malitia sua commodum reportet , c. Intelleximus 7. de Judiciis : dummodo tamen is , contra quò impetrantur , concedentis jurisdictioni sit subjectus , Hostiens. l. cit. n. 6.

Si tamen à Papa contra monasterium vel professû Ordinis Cisterciensis rescriptum impetretur super decimis vel aliis rebus , super quibus speciale privilegium à Sede Apostolica ipsi indultum fuit , ut rescriptum valeat , & monasterium ejus vigore in judicio conveniri possit , expressa in eo mentio fieri debet Ordinis memorati , ex privilegio c. Cum Ordine 6. ipsi ab Alexandro III. indulto , & postea à Gregorio IX. renovato amplissimis literis , Illustrissimi ejus Ordinis Abbatibus & monachis universis inscriptis , quarum tenorem refert Gonzalez in c. cit. n. 5. ubi tamen cum Glossâ pr. Barbosa n. 7. monet , laudati Ordinis speciali mentione opus non esse ad valorem rescripti , vi cujus ille super rebus , super quibus specialiter privilegiatus non est , convenitur , argumentò à contrario deductò ex ipso c. cit. textu , hujusmodi mentionem exigente in rescripto , vi cujus Ordo iste convenitur *super decimis vel aliis , qua ei sedes Apostolica specialiter indultis*. Unde

Dubium oritur , an ad valorem rescripti , super decimis & aliis ejusmodi rebus impetrati , ultra expressam mentionem Ordinis necessaria etiam sit mentio privilegii , vg. immunitaris à decimis solvendis , ei competentis ; quod cum aliquibus absolutè negat Barbosa cit. n. 7. propter c. cit. textum , expressionem Ordinis sine ulla mentione privilegii exigentem. 30.

gentem. Sed melius in c. cit. cum Panormit n. 3. & Baldo n. 16. Laiman n. 2. inter rescripta distinguit; cum ad valorem rescripti Gratia aliquid concedentis, quod ejus Ordinis privilegio derogetur, istius mentio requiratur, *can. Rescripta 25. q. 2. c. Super eo 15. junctâ Glossâ V. Intentionis de Offic. deleg. & l. Prator ait 2. §. 16. ff. Ne quid in loco publ.* Si autem rescriptum ad lites & meram Juris observantiam concessum sit, ejus v.g. immunitatis expressam mentionem fieri, necesse non sit; quia ejus reticentia præjudicium non avertit privilegato; cum iste, sicut alias exceptiones peremptorias, ita etiam immunitatis privilegium adversario objicere in litis progressu semper possit, c. 1. de Litis contest. in 6.

- Dubium secundò & magni in praxi usus quæstio est, an ad valorem Rescripti contra privilegatum impetrati sufficiat privilegii mentio generalis, v.g. *Cujuscunque Ordinis, etiam specialiter privilegiati & exempti*: vel necessaria sit specialis, quâ Ordo v.g. Cisterciensis vel privilegium in specie exprimat. Quia in re plurimum interest, an ejusmodi privilegium Juris communis corpore clausum sit, vel non; cum istò clausi specifica mentio faciendâ sit, secundum formam ipsò Juris privilegio expressam: Corpori autem illi non inserto regulariter sine specifica ejus mentione derogatur per clausulam generalem, *Non obstantibus quibuscunque privilegiis*, ut cum Panormit. in c. Cum instantia 17. de Censibus n. 5. & Felino in c. Nonnulli cit. n. 6. & 9. docent Suarez Lib. 8. de LL. cap. 38. n. 1. Laiman in c. Cum Ordinem cit. n. 4. & Donatus Tom. 1. Prax. Regul. p. 1. Tract. 14. q. 2. n. 1. & 2.
31. Ratio prioris est; quia eò ipsò; quòd privilegium Juris communis corpori insertum sit, non solum privilegium, sed Jus commune est;

cui rescriptò, clausulam derogatoriam solum generalem habente & non specialem legis vel canonis mentionem faciente, non derogatur; quia Papa Jura omnia, ac proinde istius corpore contenta privilegia, specialem derogationem ex ipsius juris communis dispositione exigentia, nosse, c. 1. de Constitut. in 6. & propterea, si eis derogandi voluntatem non exprimat, ea intacta relinquere censetur. Posterioris autem; quia, cum Papa communis Juris corpori non inserta privilegia omnia & singula nosse, eaque memoriâ complecti & exprimere non valeat, c. 1. cit. V. Quia tamen, privilegiorum revocatione generalia revocare censetur, eò ipsò; quòd genus ex sua natura omnes species comprehendat, l. Semper 147. ff. de R. I.

Dixi Regulariter imprimis propter hujusmodi privilegia, Juris quidem corpore non clausa, sed tamen tenore suo exprimentia, quòd nulla constitutione revocata censeantur, nisi ipsorum specialis mentio fiat: qualia multæ Religiones, præsertim Mendicantium, habent; talia enim, ut revocata censeantur, non sufficit clausula, *Non obstantibus quibuscunque privilegiis*: sed necessarium est, ut rescripto dicatur, *Non obstante tali vel tali*, specificè expressò, *privilegio*, vel, *non obstantibus quibuscunque qualitercunque vel quacunque verborum forma concessis privilegiis*, cirt. Suarez n. 2. & Rodriguez Tom. 2. Regul. q. 2. art. 7. id colligentes ex S. Synodi Tridentina decretis, quibus plura Regularium privilegia sine magis expressa derogatione revocata asserunt. Ratio est; quia Papa, eò ipsò; quòd ad ejusmodi privilegia à verbo ad verbum exprimentia cogi, eaque omnia scire non possit, arg. V. Quia tamen cit. hujusmodi verbis privilegia revocandi voluntatem satis expressisse videtur.

Deinde

34. Deinde, propter privilegia concessa per modum contractus, v.g. in compensationem meritorum; cum enim eò contrahenti acquiratur jus, arg. l. Sicut §. C. de O & A. & juri alicui quaesito derogari non nisi ex gravi causa possit: & si non exprimat, derogatum non praesumatur, c. Super eo §. 16. cit. ut privilegio per modum contractus indulto derogetur, necessaria erit clausula, Non obstantibus privilegiis quibuscunque etiam si per modum contractus fuerint concessa, cit. Suarez n. 3. & Laiman n. 7. ubi monet, etiam talibus clausulis non derogari privilegio non subdito, v.g. à Principe seculari concessio clericis & Ecclesiis, postquam id à privilegiato est acceptatum; quòd plenitudo potestatis non habeat vim derogandi juribus non subditorum, arg. c. Quae in Ecclesiarum 7. de Constit. Innocent. in c. Novit. 13. de Judic. ubi Panormit. n. 23. & Laiman Lib. 1. Tract. 4. cap. 23. n. 25.

ARTICULUS III.

De Rescriptorum Obreptione & Subreptione.

SUMMARIUM.

35. Rescripta veritate niti,
 36. Et carere debent vitio Ob- & Subreptionis:
 37. Quod Gratia ipsò Jure,
 38. Justitia autem Rescripta irritanda reddit ope exceptionis.
 39. Ratio differentia inter ea Rescripta,
 40. Et Ob- ac Subreptionem:
 41. Quae circa rem negotium concernentem,
 42. Et causa non merè impulsiva, sed finalis rationem habentem,

43. Et consensum inducentem committitur.
 44. Error in nomine diocesis Justitia:
 45. Non etiam Gratia rescripta vitiat.
 46. Rescriptum non vitiat Supressio veritatis cujuscunque:
 47. Sed ejus, quòd exprimi postulat Jus vel Curia stylus.

35. **I**N omni Rescripto Apostolico subintelligitur clausula, Si ita est, vel Si preces veritate nitantur, etiam si non exprimat, c. Ex parte 2. §. C. Cum olim 25. Imò, secundum communem DD. Sententiam, Civili Jure irrita sunt rescripta Principis secularis, quibus ejusmodi clausula non est expressa, l. fin. C. de Divers. rescript. Quòd tamen textu, non eam clausulam necessariò exprimendam, sed solummodo quodlibet rescriptum sub ea conditione, licet non exprimat, prolatum sive concessum asseri, vult Pontius Lib. 8. de Marr. cap. 16. n. 3.

36. Veritate autem niti preces censentur, si non contineant Obreptionem vel Subreptionem: quarum altera interveniente rescriptum vitiat ex defectu consensus in rescribente, ad rescribendum inducto ignorantia vel errore, ut colligitur ex c. fin. de Filiis presby. in 6. quia consensui nihil tam contrarium est quam error, l. Si per errorem 15. ff. de Jurisdic. §. l. Non idcirco 9. C. de I. & F. ignor.

37. Non eòdem tamen modò vitiantur omnia Rescripta sub- vel obreptione impetrata: sed ea, quae Gratia, irrita sunt ipsò Jure: quae verò Justitia dicuntur, irritanda sunt ope exceptionis, prout de prioribus habetur c. fin. cit. c. Ad audientiam 31. hanc Rubr. c. Si motu 23. de Praebend. in 6. & Clement. 1. eadè Rubr. quibus textibus hujusmodi concessionem ob- vel subrep-

T